

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دفتر مشاوره و سلامت

مسئولیت‌پذیری اجتماعے در روزهای کرونایے

خداوند سرنوشت هیچ قومے را تغییر نهمے دهد مگر آنکه آنان خودشان را تغییر دهند (رعد، ۱۱).

کمپین دانشجوی #در خانه بمانیم. #ایران را سرشار از همدلی کنیم.

مسئولیت پذیری اجتماعی به چه معناست؟

مسئولیت‌پذیری اجتماعی یعنی به رنج و بهزیستی دیگران (اعضای جامعه) حساس باشیم و تعهد عملی نسبت به آن داشته باشیم.

در واقع، اگر من بدانم در شرایطی که جامعه با بحران شیوع کرونا مواجه است، انجام یک رفتار از سوی من مثل بی تفاوتی، هر فردی در جامعه را دچار رنج می‌کند و یا انجام یک رفتار از سوی من مثل در خانه ماندن به بهزیستی حتی یک فرد کمک می‌کند، و بتوانم رفتار خود را در راستای کاهش درد و رنج دیگری و افزایش بهزیستی افراد تنظیم کنم، پس آدم مسئولیت‌پذیری هستم.

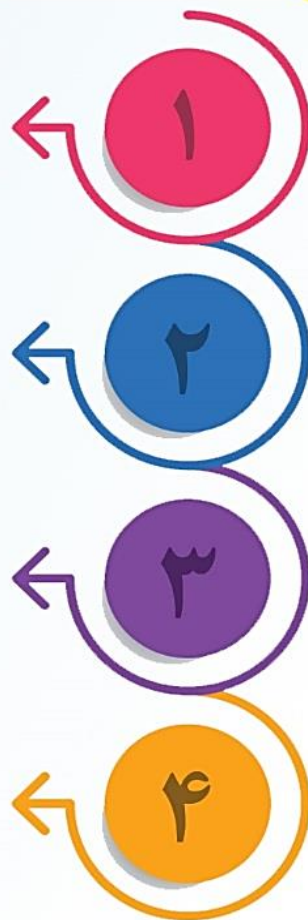
آدم‌های مسئولیت‌پذیر چه ویژگی‌هایی دارند؟

از طریق توانایی همدلی، می‌توانند اثر رفتارهای خود را در جامعه و بر دیگران بررسی کنند.

به مفهوم "بهبودی برای همه" باور دارند و عملشان را بر اساس آن می‌سنجند.

اگر کار خوبی را انجام می‌دهند برای فرار از تنبیه و سرزنش نیست، بلکه واقعاً آن را باور دارند.

صرفاً برای تأیید و تشویق دیگران، رفتارهای مسئولیت‌پذیرانه را انجام نمی‌دهند، بلکه با انجام آن احساس رشد و خودشکوفایی می‌کنند.

آدم‌های مسئولیت‌پذیر چه ویژگی‌هایی دارند؟

۴

اگر نتوانند مسئولیت اجتماعی و اخلاقی خود را انجام دهند، دچار عذاب وجدان و احساس گناه می‌شوند.

قدرت همدلی و خود را جای دیگران گذاشتن را تا حد امکان دارند.

انجام کارهایی دارای منافع اجتماعی به آنها احساس غرور می‌دهد.

۵

چرا بعضی از افراد در بحران‌های اجتماعی مسئولیت‌پذیر نیستند؟

شاید پاسخ به این سوال در «عدم درگیری اخلاقی» باشد.

عدم درگیری اخلاقی یعنی ما آگاهانه
یا ناآگاهانه تلاش می‌کنیم به جنبه
های بد عملمان فکر نکنیم و جلوی
عذاب وجدان خود را بگیریم و بعد از
کنترل این عذاب وجدان، راحت رفتار
غیرمسئولانه و غیراخلاقی را انجام
می‌دهیم.

برخی از روش‌های رایج در خنثی کردن مسئولیت‌پذیری اجتماعی

حسن تعبیر

نام‌گذاری یک کار غیر اخلاقی با کلمات متفاوت می‌تواند چهره‌ی آن را بپوشاند و مسئولیت‌پذیری را کاهش دهد؛ مثلاً در روزهای کرونایی از خانه بیرون می‌روم چون رسیدگی به امورات خانواده مهم است.

مقایسه‌ی با صرغه

در این روش فرد با مقایسه‌ی رفتار خود با نمونه‌هایی بدتر، از عذاب وجدان خود کم می‌کند. مثلاً در خیابان فروشگاه‌ها اینقدر مردم از خانه بیرون آمدن که رفتن یا نرفتن من اثری ندارد.

جابه‌جایی مسئولیت

در این حالت فرد نقش خود را در آسیب‌زدن به دیگران به حداقل می‌رساند و با تأکید بر اینکه دستور مافوق بوده، مسئولیت را از خود سلب می‌کند. مثلاً: وقتی می‌گویند باید بروم سرکار و یا دستور رئیس هست چه کار می‌توانم انجام دهم؟ دست من نیست.

برخی از روش‌های رایج در خنثی کردن مسئولیت‌پذیری اجتماعی

انسانیت‌زدایی

منطق کلی این روش مادون انسان در نظر گرفتن سایرین است. هرچه شرایط و کیفیت انسانی قربانی بیشتر خدشه‌دار شود، آسیب رساندن به او سهل‌تر می‌شود. مثلاً این مردم حقشون هست دچار بحرانی مثل کرونا شوند پس به من مربوط نیست.

توزیع مسئولیت

در این مکانیزم، مسئولیت منتشر می‌شود و از روی دوش یک شخص برداشته می‌شود؛ به بیان دیگر، مسئولیت تقسیم می‌شود. در واقع، مردم در مسئولیت‌پذیری گروهی بی‌رحم‌تر رفتار می‌کنند تا زمانی که خودشان شخصاً مسئول عملشان باشند. مثلاً: این همه مردم در اجتماع، پیشگیری از کرونا را رعایت کنند، من تنها چقدر اثر دارم که در خانه بمانم یا نمانم.

گردآوری مطالب: جلیل اعتماد (دانش‌آموخته دکتری روان‌شناسی تربیتی، عضو مرکز مشاوره دانشگاه هنر شیراز)
گرافیک: الهه رضانی مقدم (دانشجوی دانشگاه هنر شیراز)